

Depot Legal
NUAY 10 THANG 10 NAM MAU TH...

LE DIRECTEUR GERANT
H. H. H. H.

NĂM THỨ HAI SỐ 132 - MỖI SỐ 0\$08

NGAY THỨ TƯ 21 NOVEMBRE 1925

DEPOT LEGAL
N° 9786

TIẾNG-DÂN

LA VOIX DU PEUPLE
Mỗi tuần xuất bản hai kỳ thứ tư và thứ bảy

Một xã-hội nô-lệ thì dạy cho trẻ con nhảm mắt phực-tông và đồ tiện hèn hạ; một xã-hội tự-do thì giáo-dục cho thành những người giác-ngộ và tự-do.
(RAPPOPORT)

GIÁ BÁN	
QUỐC-TRÁI	HOÀN-QUỐC
Một năm, 5\$	5\$
Ba tháng, 1.50	1.50

CÁI TÔN-CHỈ GIÁO-DỤC Ở NƯỚC TA

(Tiếp theo)

Cái quan hệ của giáo dục với xã hội đã bày tỏ qua loa, tưởng giờ không ai có thể đứng lên mà biện bạch trái lại được. Bây giờ xin nói về giáo dục ở nước ta. Muốn cho tiện bình luận, kỹ-giả chỉ chia lịch sử giáo dục nước ta làm hai thời kỳ: thời kỳ cụ-học và thời kỳ tân-học.

Đương thời đại bề-quan tòa-cảng, trong nước chỉ có trên thì vua quan, dưới thì nhân-dân, ngoài ra chỉ biết có nước Tàu là thầy mình chứ không thấy đến đâu nữa. Về xã-hội thì dạy rằng: Sĩ, nông, công, thương, suy lớn kẻ sĩ lên đầu, còn nông, công, thương là đứng về bực dưới. Mà sĩ đây là gì? Sĩ là « học trò », nhưng sĩ cũng nghĩa là « quan ». Quan-quí thì vua càng qui nữa. Bởi thế con trẻ để trái đầu mới đi học cũng học để « làm quan », cha mẹ cho con đi học cũng mong tương cho con được « làm quan ». Quan đã qui như thế thì làm gì dân cũng phải cúi đầu mà chịu. Họ lại dạy rằng: « Lao tâm giá trị-nhân, lao lực giá trị v nhân ». Bọn sĩ là bọn lao tâm nên được quyền thống-trị, bọn nông, công, thương là bọn lao lực nên phải chịu quyền thống-trị của bọn kia. Lại dạy đến cả tam cương, vợ phải theo chồng, con phải theo cha, tôi phải theo vua. Bao nhiêu cái mệnh-thuyết ấy đã tràn ra khắp xã-hội, mà càng tràn đến đâu thì thế-lực quân-chủ càng củng cố đến đó. Cái mục đích giáo-dục hồi bấy giờ là cốt xô hết cả « học trò » vào cái đường « làm quan », vì quan càng nhiều thì càng nhiều người tin cái đạo « tôn-quân ». Bởi thế phương-pháp giáo-dục thì bắt chước phương-pháp cử-nghiệp của Trung-hoa, đặt ra những khuôn sáo nhất định để buộc sĩ-phu, ai mà ra ngoài khuôn sáo ấy thì bị buộc ngay cho là bá đạo, là tà thuyết. Tóm lại, tôn chỉ giáo-dục đời trước là « tôn sĩ », « tôn-quân », mà mục-dịch giáo-dục là cốt đào tạo cho làm « quan » là những bọn tay chân vấy cánh làm cho quân-quyền thêm mạnh.

Từ hồi có cuộc Bảo-hộ, chúng ta tiếp xúc với tây-dương thì nền giáo dục cũ dần dần đã nát đổ mất mà nền giáo-dục mới xuất hiện. Sự thay đổi ấy cũng là lẽ tất nhiên. Khi trước thì trong nước chỉ vua và quan là có quyền lực, ngày nay lại có cái quyền lực mới là quyền lực báo-hộ.

VĂN-VĂN TẬP-LOẠI

Chỉ làm trai

Người ta vẫn thường nói, nhờ có phải nhờ cá rô. Vậy muốn trừ sâu ký-sinh, cũng phải tìm đến cội rễ của nó. Trong các cội rễ của sâu ký sinh thì lo làm thối là quan hệ nhất. Bởi thế ta phải lưu tâm đến những lo thối.

Lò làm thối. - Lò làm thối là chỗ làm thối những súc vật. Ta gọi là lò lợn thì nghĩa có hẹp, e không được dùng làm, vì rằng tất cả trâu, bò, lừa, ngựa, cừu, dê đều phải làm thối ở lò cả.

Đã hơn một thế kỷ nay, các nước bên Âu châu đều chú trọng đến những lò làm thối làm. Trước kia mỗi người hàng thối có thể làm thối súc vật ở nhà mình, rồi đem thối đi bán rong cho những người quen. Họ được vậy, nên cứ bỏ gần chết hay bị bệnh, họ cũng làm thối đem bán. Hồi đó những bệnh truyền-nhiễm của súc vật lan ra rất dễ; còn người ta ăn thịt vào mà sinh bệnh, hoặc thiệt mạng cũng nhiều. Các những người làm thối làm khi cũng mắc phải bệnh của súc vật truyền sang mà chết.

Ngày nay những cách kỹ-dĩ bỏ hẳn đi. Ở các thành phố lớn chỗ nào cũng có lò làm thối do sở Thú y kiểm soát. Bao nhiêu súc vật định làm thối đều phải đưa tới lò cho một ông thú-y khám, nếu thực là lành mạnh mới được phép làm thối. Đến khi làm thối xong ông thú-y lại khám lại một lần nữa xem thối có ngon lành mới cho đóng dấu đem bán, đó là một sự tiến bộ rất có ảnh hưởng đến sức mạnh của nhân dân.

Làm được lò làm thối lại thêm được một điều lợi là: nếu viên thú-y thấy có súc vật nào nghi là mắc phải bệnh truyền nhiễm, thì có thể đó xét xem con vật đó mua ở làng nào, phát bệnh từ bao giờ; rồi sau hoặc tới ngay chỗ đó mà khám xét, hoặc thông báo cho viên Thú y ở vùng đó, để liệu cách mà đề phòng cho bệnh truyền nhiễm khỏi lan rộng ra. Cái lợi kỹ không phải là nhỏ vậy. Một đôi khi, bệnh truyền nhiễm mới phát ra mà trừ diệt ngay đi được cũng nhờ ở sự sớm biết đó.

Ở bên ta hiện nay ở những thành phố hay ở những tỉnh nhỏ đã có lò làm thối cho nhân dân dùng, vừa tiện lợi vừa sạch sẽ, song ở thôn quê thì phần nhiều chưa có lò, cho nên cách ăn làm vẫn còn cầu thả sơ sài; và chẳng, lại không có người kiểm soát như ở các tỉnh nên cơ nhiều hiểm nguy hiểm cho nhân dân. Mới đây, tôi được mục kích một việc có ý vị, tưởng nên kể ra đây để anh em biết. Bữa đó, tôi đi khám các làng về mạn thượng du tỉnh Quảng trị. Tôi có bảo người đi mua lợn một ít tìm gan và một ít thối lợn. Lợn làm vừa xong, họ gói tìm gan vào một miếng lá chuối, đưa đến cho tôi. Đồ ra xem thì thấy đặc những hạt gạo. Trong mà rừng mình / Sau tôi bảo phải đem luộc cả con lợn đó. Nếu hôm ấy không ai biết, cứ để cho họ đem bán thì đã bao nhiêu người ăn vào mà sinh ra bệnh sán.

Lại như năm 1924 ở tỉnh Vinh có đến 90 người mắc phải bệnh dịch sốt máu đen (fièvre charbonneuse)

(1) Tiếp theo vào bài sau kỹ sinh của ông Trần-diệu Nam đã đăng trong báo T. D.

THẾ GIỚI THỜI BÀM

NỘI CÁC POINCARÉ (PHÁP) ĐÃ TỪ CHỨC (1)

Ngày 6 Novembre, sau cuộc Toàn quốc hội nghị của đảng Cấp tiến ở Angers, vì hội nghị đã quyết nghị rằng chương trình của đảng không thỏa hiệp được với chính sách của Nội các Quốc dân liên hiệp (Union nationale) các Bộ trưởng về đảng Cấp tiến đã từ chức, ông Thủ tướng Poincaré cũng đã đệ đơn từ chức của toàn thể Nội các cho Tổng thống Doumergue. Nội các đã xuống rồi lập lên, tuy đối với tình hình đảng phái cũng có ảnh hưởng đôi chút, nhưng đối với đại cuộc thì cũng chẳng thay đổi gì. ta cũng không nên quá nghĩ mà cho việc này là một việc trọng đại. Nhưng Poincaré cảm quyết đã hơn hai năm nay để chủ trì Nội các Quốc dân liên hiệp, đương hội cuộc điện nước Pháp rất bởi rồi mà dường vắng được, có sao ngày nay, sau việc Tổng tuyển cử tháng Fèvrier vừa rồi, thế lực xem có phần ớn có hơn trước nhiều, mà bây giờ lại phải suy đảo? Muốn rõ nguyên nhân ấy ta phải hồi cớ lại tình hình nước Pháp trong ba bốn năm về trước đây. Ta đây chỉ đứng địa vị sáng quang mà nhìn vào, nhưng xét qua như thế tưởng cũng có đôi chút bưng ví.

Cái cục diện chính trị nước Pháp từ 4 năm lại đây là do cuộc Tổng tuyển cử năm 1924 (11 Mal) tạo thành Cuộc Tổng tuyển cử kỳ chính là cái phản hưởng của chính sách Poincaré chủ trương đánh thuế thực cao và dùng võ lực để chiếm lãnh xứ La Rhur. Nội các Poincaré phải trực tiếp, thế lực bên chuyên sang Tả phải liên hiệp (Cartel des Gauches) do các tá đảng liên hiệp với đảng Xã hội, mà thành. Ông Herriot về đảng Cấp tiến khi ấy ra từ chức Nội các, nhưng ít lâu lại phải đi, kể đó ông Painlevé rời đến ông Briand lên thế, đều là có Tả phải liên hiệp ủng hộ cho. Ba người của Tả phải ra chủ trương Nội các tiếp nhau được hai năm, nhưng cũng không tìm được biện pháp để giải quyết vấn đề tài chính, đến mùa hạ năm 1926, tình hình tài chính Pháp cơ hồ đã gần phá sản. Khi ấy dư luận trong nước nhào nhào nổi lên công kích, các chính đảng trọng yếu trong Nghị viện đều nghị phải đặt một Nội các Quốc dân liên hiệp chứ không thể đặt Nội các đảng phái nữa, họ lại cử ông Poincaré ra từ chức Nội các. Tả phải tuy vẫn không lấy làm thuận nhưng cũng phải đành lòng.

Nội các Poincaré dùng thủ đoạn cương quyết để giải quyết vấn đề tài chính, thuế khóa gì thêm thiệt hại cao, bởi thế thành lập được hơn

(1) Xem Việc Thế-giới trong số báo trước

vì đã ăn thối trâu, bò chết về bệnh dịch kỹ. Trong 90 người đó, có đến 40 người đã thiệt mạng.

Bởi vậy ở những tỉnh lỵ hoặc ở những phủ, huyện to, nếu có nhiều súc vật và hay có phiên chợ, nhà nước nên đặt một viện Thú y để phòng những bệnh truyền nhiễm của súc vật, và để khám thối, thì là một sự hay cho dân gian lắm. Còn lo làm thối cho làm bằng tranh cũng chẳng tốn kém là mấy.

Nay ta nên xét qua xem cách thức làm lò thối phải như thế nào?

(Còn nữa)
Nguyễn-trọng-Trứ

một năm thì tình hình tài chính có hơi ổn định, số dự toán giữ được bình hoành, cho nên được nhiều người tin nhiệm. Nhưng cái tình trạng ổn định ấy cũng chưa hoàn toàn, vì tiền phát lũng (le franc) chưa định giá được, và chẳng thuở khóa nhân dân chịu rất nặng nề, cứ thực tình thì cái « kỹ công » của Poincaré đó chỉ là ở bề ngoài, chứ cái ngay cơ tương lai cũng chưa gọi là tránh khỏi được.

Song le, cái tình thế tỏ bày như vậy thì định nghiệp giới và tài chính giới hết sức ủng hộ cho Poincaré, bởi thế họ hy vọng rằng các chính đảng phải đình chỉ tranh đấu trong vài ba năm, để Poincaré có đủ thì giờ mà hoàn thành sự nghiệp. Tả phải liên hiệp vẫn không lấy thế làm nguyên vọng, cho nên họ đã hết sức cố xây dựng đối Poincaré để dự bị cuộc tuyên cử năm 1928 này. Hiện nay Tả phải liên hiệp đã lìa tan, vì đảng Xã hội đã rõ ràng đứng ra mặt đứng đối Nội các. Nhưng các tá đảng vẫn mong phục chức, họ vẫn mong để huê lại được với đảng Xã hội để lên cầm quyền như trước. Đảng Cấp tiến và Xã hội cấp tiến vẫn không giữ mục đích ấy đâu, họ hết sức tuyên truyền rằng Nội các Poincaré mà chính định tài chính được là nhờ sức họ ủng hộ cho, họ lại lợi dụng những chính trị cảm tình, chỉ trưng giãm thuế cho trái với Poincaré, cũng nói rằng Poincaré tuy có tài biện sự của nhà quan lại, mà không có cái thủ uyển của nhà chính trị.

(Còn nữa)
Ngô-nhân

Cùng bạn đọc báo

Các ngài đã có lòng yêu bồn báo mà gửi thơ mua báo, tuy bồn báo chưa nhận được liền, song cũng cứ thế lòng các ngài mà gửi báo luôn, nay đã lâu rồi mà còn có ngài chưa trả, vậy xin các ngài làm ơn gửi học về cho, để tiện việc sổ sách. thì bồn báo cảm ơn lắm. Nếu các Ngài bận việc, thì sau này bồn báo sẽ nhờ nhà dây thép thâu giùm, có phí nhiều ít, xin các ngài lượng tình.

TIẾNG-DÂN

QUAN-HẢI-TÔNG-THƯ

Các ngài có lòng chiến cố, mua năm cho chúng tôi thì xin các ngài gửi luôn tiền cho thì chúng tôi mới có thể gửi sách được.

Q. H. T. T.

CHUYỆN HAY

SÙNG BÀI CÁ SỮU (NGẠC NGƯ)

Cá sấu là một loài rất dữ, thường ăn thịt người, (trước ta ở xứ Nam-kỳ, Cao-mên cũng có), thế mà có nơi sùng bài cho là vị thần thánh, mới nghe đều kỳ ai cũng cho rằng nói huyền.

Ở nước Ai-cập, về đời xưa có tục kỳ. Nguyên nước Ai-cập có sông Nê-la là một con sông lớn, thường có ngạ-ngư nhiều, dân ở gần sông thường bị cái nạn đó, thì xem như loài thú ăn thịt người. Còn dân ở xa miền sông, thì tôn trọng cho là vị phúc thần, vì cái thói mê tin như sau này; đất Ai-cập mà về miền bình nguyên, như nước sông Nê-la thấm nhuận mới có hoa lợi, mỗi năm có mỗi kỳ nước lớn, đem bùn lên đồng thì lúa tốt được mùa, nước lên đến đâu, thì ngạ-ngư lên đó, bởi thế nên người xứ ấy cho ngạ-ngư là một vị thần được mùa; tục truyền nhau đã lâu, thành cái tục mê tin, thậm chí có hồi dân ở miền sông công dân ở đồng nội khai khẩn công nhau, vì một bên thì tôn sùng ngạ-ngư cho là thần mà một bên thì khinh bỉ cho là loài ác-vật.

Theo lệ tục hóa, cái tục mê tin càng ngày càng tiêu, mà cái eti-ly càng ngày càng rõ, hiện nay thì cái thuyết cho con ngạ-ngư là loài độc ác, đã thành cái xác an, không còn ai cho là thần linh nữa.

Nước ta các nơi có thủy thổ thần cạp thần rắn, đại để cũng thế. Nhưng không phải đối với độc trùng ác thú, nhân làm thần thánh, là một điều mê tin mà thôi đâu, đối với loài người cũng vậy; ngày trước

Ngô-nhân

ANNAM LỊCH SỰ

HÃY NÊN

HÚT THUỐC LÁ

JOB

... cái tư tưởng đơn giản sai lầm đó, cũng không khác gì người Ai cập thấy ngọc ngà mà tôn làm ông thần phong-niên (được mùa); kỹ thực nước sông lên tai ruộng được mùa là lẽ tự nhiên, con người kia theo nước mà đi kiếm mồi, tanh độc ác, thì đời nào cũng độc ác, thần thánh đâu! Xem thế thì người minh mệ tin, còn nhiều bại vậy.

Hay chuyện

VIỆN NHÂN DÂN ĐẠI BIỂU TRUNG-KỲ

Tờ nghị định ngày 7 Sep. 1928 (Tiếp theo)

Khoản XXXV. Lúc thảo luận các nghị án thì dùng 2 cách biểu quyết: cách giơ tay mà biểu quyết và cách bí mật biểu quyết.

Nếu được đa số khả quyết thì nghị án mới được thông qua.

Khi nào phiếu khả quyết và phiếu phủ quyết cân nhau thì nghị án ấy không được thông qua.

Một ông quan tây thay mặt cho quan Khâm sự sẽ dự hội nghị để phòng khi nghị viên có hỏi điều gì mà trả lời. Nếu tiện dịp thì quan Toàn quyền cũng phải một ông quan đến dự hội.

Quan Khâm sự cũng có thể phải một ông quan An-nam đến dự hội để thay mặt cho Nam triều nữa.

Trừ các ông nghị viên và các quan đại diện ra thì không ai được vào trong nghị trường.

Lễ khai mạc và bế mạc thì cho báo giới và những người có giấy mời của nghị viên đến xem.

Giấy mời ấy phải có quan Khâm sự chuẩn y.

Mỗi ông nghị viên phải chịu trách nhiệm về thái độ của người mình mời đến dự lễ. Mỗi ông nghị viên chỉ mời được 2 người mà thôi.

Khoản XXXVI. Mỗi lần hội nghị, ông nghị trưởng phải điểm danh các ông nghị viên, có ông nào vắng mặt luôn ba lần mà không có giấy cáo thì ông nghị trưởng phải trình quan Khâm sự biết.

Khoản XXXVII. Chiều theo tờ hiệp ước ngày 6 Novembre 1925, ngoài kỳ hội nghị, quan Khâm sự xét có việc gì nên cải cách thì cũng giao cho viện xét, sẽ làm như thế này: Quan Khâm sự sẽ giao bản dự án cho ông nghị trưởng, ông nghị trưởng chuyển đi cho các ông nghị viên. Ông nghị trưởng góp ý kiến của nghị viên lại rồi làm một bài trả lời chung của viện, bài ấy phải có ông Nghị trưởng và ông thư ký của ban trị sự ký tên.

Khoản XXXVIII. Ngoài kỳ hội nghị nếu viện xét có điều gì nên cải cách thì có thể trình quan Khâm sự xét. Ông nghị trưởng sẽ giao cho một ủy viên hội xét những việc ấy.

Ủy viên hội này do ông nghị trưởng chỉ định và quan Khâm sự chuẩn y. Ủy viên hội ấy xét xong rồi thì mười lăm ngày trước kỳ hội nghị thường niên phải nộp một tờ trình theo cách đã nói trong khoản 34.

Nếu chính phủ không chuẩn y những lời yêu cầu thì sẽ trả lời cho ông nghị trưởng, ông nghị trưởng sẽ báo lại cho nghị viên biết.

Khoản XXXIX. Trong kỳ hội nghị hay ngoài kỳ hội nghị, viện có thể yêu cầu quan Khâm sự giải thích các thể lệ hiện hành trong xứ, dù những thể lệ ấy đã được viện Dân biểu hay là Nam triều phê chuẩn cũng vậy. Trong hạn 15 ngày sẽ trả lời cho viện biết.

Khoản XL. Nếu viện Dân biểu yêu cầu và quan Khâm sự hội ý kiến viện Cơ mật rồi cũng chuẩn y, thì bản nội lệ này có thể đem ra sửa đổi lại.

Nếu quan Khâm sự muốn sửa đổi nội lệ này thì lúc hội ý kiến viện Dân biểu và ý kiến viện Cơ mật rồi cũng có thể đem ra sửa sang lại.

Khoản XLI. Tờ nghị định ngày 12 Mai 1920, tờ nghị định ngày 3 Mai 1926 và tờ nghị định ngày 23 Septembre 1926 đều thủ tiêu các vi không hợp với tờ nghị định này.

Tại Huế ngày 7 Sep. 1928
Ký tên: JABOUILLE

Chuẩn y tại Hanoi ngày 28 9 1928
Quan quyền Toàn quyền Đông-Pháp
Ký tên: ROBIN

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KỲ

HUẾ

TỰ TỬ

Tối thứ tư 7 Novembre, hồi tám giờ, nghe người la còi và thiếu hạ rùng rùng kéo nhau chạy xem. Kỳ giả chạy theo đến nhà ông thừa Hoè thôn Vĩnh an trong thành, thấy ở trước sân mấy người đang xúm lại một người đàn ông trạc độ 25 tuổi. Nghe đàn người này sắp thất cổ vừa có người đến kịp kéo xuống.

Nguyên bà thừa Hoè cũng em gái bà ngoại chợ Đông-bà, thường ngày tên Ngón, đây tờ của bà thừa Hoè, ra đơn hàng. Sum ngày 6 Novembre hai bà mất một cuốn vải giá 10\$. Không có chứng cứ gì mà dám quyết rằng tên Ngón ăn cắp, thế rồi cả nhà đánh mắng nó, đi đâu hai bà cũng nói tên Ngón lấy trộm. Tra lâu cũng vãn mà vẫn vô bổ. Nhưng thường tục nhà giàu den nói trắng thì lên hạ cũng và theo má nói thối mà có ai chịu cho là thật! Hai bà mới vài p. át cường lên, lại cho tên Ngón mấy trận đòn. Tức quá nên tên này đi đình lấy đơn đày làm chứng cho lòng ngay, và mượn cái chết mà rửa nhục.

Nhưng vua treo lên cây thì đã có người đến kéo xuống được một hồi, hương mục trong thôn đến tay mua miếng la, biểu trời tên Ngón lại mà đánh cho chết, rồi vào nhà ông Hoè uống nước trà. Thỉnh thoảng các ông lại ghé lại chửi mắng tên Ngón tên này bây giờ đã bị trời treo mèo vào cột nhà để đợi giải đi quan. Chưa biết quan sẽ xử ra thế nào?

Nhà ông thừa Hoè mất vài. không có chứng cứ gì, sao dám cả quyết rằng tên Ngón ăn cắp? Hay là cho rằng ăn cắp là tinh chất riêng của bọn tôi tớ? Có lẽ các ông nghĩ thế thật! Tên Ngón không có cách gì để tự bạch, đến nỗi phải mượn đơn đày oan nghiệt để bày tỏ nỗi lòng, tưởng như thế đã đủ chứng rằng tên Ngón vô tội. Thế

mà các ông lại còn trối buộc chửi mắng, lại còn giải quan, các ông cho cái mạng con người không bằng một cuốn vải hay sao? Người trong cuộc thì như thế, còn người ngoài cuộc thì sao? Trong họa đến xem nhiều người chờ tên Ngón đại, họ nói: "Tướng là ai chứ chú mình có nói mình ăn cắp cũng chẳng xấu gì!"

Oi! Cái tâm lý người mình như thế thì còn mong gì nữa!

NGHỆ-AN

(VINH)

Giết bị ăn mày

Hồi 10 giờ hôm 22 Octobre, kỳ giả nhào có chất việc-ra ga, vừa lúc này đi Hanoi sắp chạy, thấy một người bán áo p.ục rách một thùng bánh giò từ trên tàu xuống, tiếng vào phòng xếp ga, vừa ăn vừa nói, xem bộ dáng chỉ làm, lại gọi mấy người thợ kỹ vào ăn nữa. Mấy người này không vào, ông ấy liền nói rằng: "Các thầy cứ vào ăn, việc gì tôi chịu cho, khi sáng tôi giả một chiếc giò làm giặc rồi không bán, bây giờ tôi lấy cả thùng mà không có đồng xu nào, tha hồ cho các thầy ăn cho sướng". Mấy người thợ kỹ, sợ mất lòng kẻ trên cũng phải vào ăn!

Kỳ giả hỏi ra mới biết ông ấy tên là Lh. làm công-tổ-tơ tàu hỏa (contrôleur de section) khi lên tàu, gặp người bán bánh giò trên tàu, ông ta liền bắt lấy mang về ăn. Thật là một người dạ dày, mắt cá lương tâm. Còn mấy thầy kia đã biết của kỹ là bất nhân bất nghĩa, sao cũng sợ tên đó mất ý mà cũng vào ngồi ăn? Khen cho các thầy nuốt được cũng giỏi thật!

HÀ-TINH

(DŨC-THŨ)

Cái nạn tuần phu gặt trộm lúa

Mấy lời này, là chuyện ngoài đồng, bọn tuần phu đi canh, đêm sương dài gió, bỏ ngủ quên ăn, như thế họ lấy lúa canh là lẽ tất nhiên, thế mà các điền chủ lại không chịu trả tiền công cho bọn tuần phu, chỉ muốn người ta ăn cơm nhà mà đi canh lúa cho mình, vì thế mới gây ra cái nạn tuần p. u gặt trộm lúa. Không trách bọn tuần phu mà nên nghiêm trách bọn điền chủ. Họ gặt trộm thế, không phải vì nghề sanh nhai mà vì chửi hiềm thù. Thí dụ: Làng X. có ruộng về địa phận làng Y. tuần phu làng Y gặt canh mà làng X không cho, thì họ gặt trộm cho tá gạo: trái lại, làng Y có ruộng về địa phận làng X. tuần phu làng X gặt canh mà làng Y không cho, thì họ gặt trộm để trả thù. Thế là hai làng thù nhau. Đã thù nhau, đi kiếm đều sanh sự. Mới rồi đây bọn tuần phu làng Thượng-lịch và Lạc-thiện đã toan xung đột nhau vì việc ấy. Lại mấy Tục Diện mất một đám lúa ở làng Ngọc-lâm không cho bọn tuần phu Hữu cử lúa canh: Ông Đàng mất một đám vì làng Tiên-hậu không cho bọn tuần phu Ngọc

lâm lúa canh cho nên sanh ra bất bõ và kiện cáo nhau.

Một làng như thế, mười làng như thế, thật là đáng lo sợ cho tương lai vậy. Bọn tuần phu Ngọc lâm đã bị bắt, nhưng xét ra chẳng có tang chứng nên lại được tha.

Tối 15 tháng 9 ta, tên Nguyễn-Đôi đi làm thuê ở làng Ngọc lâm về (sanh ta ở thôn Liễu, đồng thôn với chánh-tổng và lý trưởng). Chả rõ có gì chánh tổng Nguyễn-phan-Mạo và lý trưởng Nguyễn Ân đến điệu tên Đôi về nhà Lý Ân tra khảo trối treo mồi đến sáng, đến nỗi mình mẩy chân tay sưng ù bầm tím; Chánh-Mạo và lý Ân lại tự thảo lấy khẩu cung bắt Ng. Đôi điểm chỉ rồi giải lên quan. Đến khi quan hỏi thì Ng. Đôi nói quá thật hơn ấy oan lắm: họ không ăn trộm bao giờ nhưng vì Chánh-Mạo, Lý Ân tra khảo đau quá nên phải nói liều. (Ng. Đôi có cõi no trình các dấu vết sưng trong mình cho quan xem). Nghe đầu Chánh-Mạo và Lý Ân biết mình nung thố ben thuê bọn tuần phu Lạc-thiện mạo nhận rằng bọn tuần phu Ngọc lâm có ăn trộm.

Thế là bọn lỏng lý đã phạm 3 tội:

- 1- Không hiểu bản phận mình, làm những điều phi pháp.
- 2- Ế hiếp người vô tội; Vu cáo hại dân lành;
- 3- Tự thảo lấy khẩu cung, Ế người ta điểm chỉ, v. v.

Mong nhà trách nhiệm phải hết sức nghiêm trị bọn hào cường này cho nhân dân được nhờ.

QUẢNG-BÌNH

(QUẢNG-NINH)

Sao không chịu áp triệu?

Chúng tôi là học trò làng Quảng xã, kính nhờ quý báo đăng cho chúng tôi việc này:

Làng chúng tôi trẻ con đi học rất đông, nhưng không chỗ học cho tiện, con các nhà phú hào mới có thể đi học ở tỉnh ở Kinh được còn con nhà nghèo như chúng tôi thì đành chịu đợi chờ suốt đời, hoặc có đi cũng khổ sở quá, kẻ xuống trường Võ xã, người lên Xuân dục, sớm đi tối về, đường xá xa xôi lại phải cách đó trở hồi, đến mùa mưa gió cái tình cảnh lại thế thảm hơn nữa. Nay trong làng có ông Nguyễn Ngồi và ông Dương Việt Lai rất nhiệt thành về việc giáo dục trẻ con, thấy cái tình trạng đi học như thế mới làm đơn xin phép quan trên thiết lập trường tư, theo qui củ cùng chương trình của nhà nước. Nhà trường, bằng đèn, bàn ghế hai ông đều với lòng tự xuất tiền ra làm cả, còn thầy dạy thì trong làng có hai cậu (đỗ sơ học pháp Việt) cũng vui lòng nhiệt thành của các ông rất là qui hóa. Công việc rõ ràng như thế, không biết vì sao mà lý trưởng Nguyễn Thống không chịu áp triệu vào đơn, có lẽ bác lý trưởng này không thấy nghị định chăng? Hay là còn muốn với cái gì đã?

Học trò làng Quảng xã

QUẢNG-NAM

(DUY XUYỀN)

Cả làng bị phạt

Báo Tiếng dân số 114 có đăng việc cả làng bị phạt mà chưa rõ nguyên do, chúng tôi xin cứ thực mà viết cả đầu đuôi, nhờ quý báo đăng lại cho.

Nguyên ông thủ chỉ làng chúng tôi mấy năm trước ra võ đoán việc làng, đồng mưu với bọn lý hào, tiêu sạch của làng, mấy người ngụ cư có công cho làng 200\$, các ông cũng tiêu giùm cho cả. Dân chúng tôi đã kiện tại tòa, nhưng thật đã vào mùa thu đở, cũng khổ mà quào mớ ra được. Ông thủ chỉ và mấy ông "đồng chí" cứ còng nhau phe đảng dùng hết phương pháp tài năng trên hết nghị quan, dưới phỉnh phờ dân mà bêu người công họ với ông thủ chỉ là Nguyễn thanh Lương lên quyền giữ đồng triệu, tiếng thì nói để lo việc binh giao thuế khóa, mà kỳ thực thì giỡn mặt vợ vãi của dân ngu mà đánh ghen. Quyết binh trong tay, các ông tha hồ ngang dọc. Các ông cho phép tên tù Văn chỉ nấu rượu lậu, dấm muối khóa Văn chỉ ra mà ngâm rượu. Chẳng may thường canh về bắt được, phạt lý hào 1221\$08! Trong tờ phạt Tòa án nói rằng chỉ lý trưởng Nguyễn thanh Lương cùng bọn hào mục đương chức chịu phạt mà thôi; thế mà quan huyện Trần văn Lý phải nhả thuốc, lính tráng về bắt dân làng đến làm chim nuôi người; dân bà con gái cũng không tha h. giải lên huyện lỵ giam. Ngày nay quan huyện cũng dấp đánh khảo tra, quan bắt mấy người có đủ án phải đem giấy đất tư nộp cho quan, để quan đem đi bán, lại bắt phải ký giấy vay nợ quan, ai chưa kịp nộp giấy đất hoặc chưa kịp ký giấy vay thì đã có roi mây đối phó. Còn mấy người nghèo khổ thì quan bắt ký giấy nhượng khẩu phần, ký giấy bán công điền, v. v.

Giấy đã ký rồi mà quan cũng giam đến hơn 1 tuần lễ mới thả.

Quan chúng tôi như thế đó!

Chúng tôi đã làm đơn kiện quan huyện, chưa biết quan trên phán xử ra sao?

Dân Mộng Lóa

BÌNH-ĐỊNH

(QUI-NHON)

Thần khí

Thần khí là một chất độc, có thể làm hại đến tinh mệnh của sinh vật, vì vậy thường thường các nhà máy đều làm xa thành phố và xây ống khói thật cao.

Ở Qui-nhon nhà máy điện làm giữa thành phố, ống khói lại thấp, thần khí bay ra khắp cả thành phố, khi nào ngọn gió thổi về phía nào thì không khí phía ấy rất nặng, làm cho phải ho và nhức đầu. Đó là một điều rất hại cho vệ sinh chung của dân thành phố.

Quan trên cũng nên bàn với ông chủ nhà máy điện xây ống khói cho cao thì dân thành phố cảm ơn lắm.

T. Đ. B

CÁI NGHĨA ĐỜI NGƯỜI (XÃ-HỘI TIÊU-HUYẾT)

Tác-giả: MARCELLE TINAYRE
Dịch-giả: HOA-TRUONG

86 48

CHƯƠNG HẠM HAI (tiếp theo)

— Có thực đã nhận một cái trách nhiệm đẹp đẽ mà khó khăn, tôi khen có lý. Cái trách nhiệm ấy là: nuôi một con đom đóm! Phải tay cho nhẹ nhàng khéo léo thì mới đương nổi việc ấy. Nhưng có có đủ tư cách để chơi trò ấy: nhan sắc, trí tuệ, tài sản, bấy nhiêu cái là đủ làm cho Mò-rit phải trả. . . Tất cả nhân vật thành Ba-ri sẽ có ở nhà cô . . .

Tôi nghe có nói chán tai quá, đương xướng đi ngồi nơi khác thì Mò-rit và ông Rê-bay xa đi lại. Mò-rit cầm nắm đi sau, những cho ông Rê-bay xa đi trước một bước. Cái thái độ để hèn ấy mà cô Phê-máng đã chỉ trích lúc nãy, làm cho tôi tức giận

vô cùng. Ông Rê-bay xa đi lại trước mặt tôi, khi ấy cái ghế tôi ngồi làm dịch cho bao nhiêu là mất.

Ông Rê-bay xa nghe nói tôi là cháu ông Xin vanh nên hỏi thăm bác tôi ăn cần lắm, và nói rằng bác tôi là một người học thức, rất xứng đáng làm đường phụ cho vợ một nhà đại thí sĩ. Tôi trả lời rất lễ phép, mà thực tôi cũng phải phục cái tài, ông khéo đem nói chuyện bác tôi để làm cho tôi phải có cảm tình. Khi ấy tôi rõ vì lẽ gì mà trong hoàn cảnh ta hiện đại mau thế.

Mò-rit thích lắm. Chàng muốn khoe tài của tôi nên nói rằng trong kịch bản của chàng tôi có giúp một phần nhiều. Bấy giờ câu chuyện xoay về phương diện văn chương, thôi thì sẽ ra những sách no sách kia, lối này lối khác. Thỉnh thoảng tôi nghe nói đến tên Ang-loan, chính cô Phê-máng nói. Hẳn rằng cô ta biết ông Rê-bay xa ghé Ang-loan làm nên muốn chọc cho ông tức mà chơi. Cái

mặt hoa hồng của cô ta khi ấy nhìn ra bộ vẻ thực thì vừa sáo.

— Ai đã đọc quyển Bản dân của Ang-loan? Vừa đi tỉnh, vừa ăn hạn, thực là quyển sách hay nhất trong năm nay.

Bà Nê-ri băng nói rằng có nghe nói sách ấy nhưng chưa đọc vì bà không ưa những tựa thuyết tư tưởng.

— Bà ấy à? Thế mà bà hăm mớ l-sen làm kia mà!

Bà làng tăng nói rằng:

— I sen là khác.

— Ông Rê-bay xa nói:

I sen là một nhà triết học, một nhà thiên tài mở mang và mãnh liệt, chứ Ang-loan tuy tự phụ là nhà tư tưởng, nhà văn sĩ, nhưng chỉ là một con chó rách chày theo căn những người giàu có hoặc tài hơn thôi. Có Phê-máng làm bộ thực thà nói to rằng:

— Thực thế à? Quan lớn làm tôi bực lắm. Thế mà tôi ưa văn ông ấy làm đấy. . . . Nhưng

phu nhân này, đó trước phu nhân có k. chuyển ông ta cho tôi mà, ông ta có bà - on gì với bà Mạc bít phải không?

— Bà con hơi hơi thôi! ừ chừ, đỡ điện ấy mà! Bà Mạc bít có thì? nó đâu! . . . Khốn nạn, hôm nay bà nhọc không đi chơi được. Nhưng để mai ta sẽ tới thăm bà.

Bà Nê-ri băng muốn quay sang chuyện khác; tôi nhìn Mò-rit, nhưng mắt chàng không dám ngó lại mắt tôi. Chàng cứ làm thinh không hề tiếng gì cả.

Nhưng cô Phê-máng cứ dai dẳng không chịu nói chuyện khác.

— Ông Ang-loan mà đến à?

Ông Rê-bay xa nói:

— Phải, đến mà nguy hiểm lắm.

Anh ta lại lấy đất bừa mà tự bồi mình cho nhộp. Văn bít rằng anh ta không phải là không có tài, anh ta vẫn có lối văn chương kịch liệt và hùng hồn đối chất, có thể làm cho bọn tầm thường phải lìa. Trong đám thanh niên cũng có một vài anh hăm anh ta. Anh ta rồi có thể thành một nhà

văn sĩ phỏng thế được, nhưng thường hay mô phỏng của Jác-tô-răng làm.

. . . Song le, cái kịch liệt của anh ta cũng là một cái nghệ riêng, tôi không trách anh ta kiếm ăn bằng cách ấy, nhưng chưa chắc anh ta có thực là chân thành không.

Tôi nghe nói thì tức tối vô cùng.

Tôi nhìn Mò-rit lần nữa, chàng vẫn cứ làm thinh.

— Cô Phê-máng nói:

— Sao vậy? một người bình ực

cho kẻ bị áp bức, một nhà trung gian như thế, mà bảo rằng không chân thành à?

Rê-bay xa mỉm cười:

— Hì! . . . Anh ta có giết người

và ăn trộm đâu!

— Tôi thấy có người không ăn

trộm không giết người mà cũng chẳng ra gì.

— Tôi vẫn muốn nói như vậy.

Tôi tức quá, phải nổi bật ra rằng:

— Chứ ông Ang-loan làm gì mà

đỡ thế?

Mò-rit quay ngay lại nhìn tôi một

cách mạnh mẽ như bảo tôi phải im

ngay.

— Ang-loan làm cái gì? . . . Ô!

có làm gì đâu. . . . Nhưng đó là

tây ý kiến riêng người người. . . .

Cũng không riêng người không trách

Ang-loan gì đâu, họ để mặc kệ anh

ta muốn chơi ai thì chơi, thấy

ai không hợp ý kiến mình thì chửi,

giả dờ làm một khác khổ, như Rô

bét bi e và nhàn đợ như Xanh

Just, để hồng ra ứng cử nghị viên,

họ mặc kệ anh ta muốn làm gì thì

làm.

— Ông ta có phải nhà chính trị

đầu, ông ta là một nhà văn sĩ, một

nhà triết học. . .

— Có nên nói rằng anh ta là một

người bất đắc chí và đồ kỹ, phỉnh

NAM-KY SAIGON

Hội đồng Quản-hạt

Quan phòng-dốc Nam-ky mới ký một tờ nghị định triển hạn kỳ bỏ mặc của Hội đồng Quản hạt đến ngày 17 novembre.

BIÊN-HÒA

Lời tỏ khở của một bạn đàn Bào-ky

Plantation 17-10-28

Kính ông chủ nhiệm Đ. P. T. B. Chúng tôi là một bạn đàn Bào-ky ở xã Cao-su . . . . . về làng Linh-cơ, quận Tân-yên, tỉnh Biên-hóa, cái xin ông làm ơn dùng bức thư này của chúng tôi lên qui báo, ngõ hầu sự khở ức của chúng tôi thấu đến tai quan trên và họa may có ngày chúng tôi sẽ được cứu chữa? Chúng tôi vì nghèo khổ mới vào làm vườn cao-su ở đây, rồi bị ông chủ ức hiệp nhiều bề, chúng tôi xin kể đại lược ra sau này:

Ông chủ bắt chúng tôi phải làm việc mỗi ngày mười một giờ.

Khi người cu li nào đau ốm, ở số đã không đủ thuốc mà cũng không chờ đi nhà thương Biên-hóa cho nên mới rồi có hai người chết vì không có thuốc.

Những người đau nhẹ như nóng lạnh, nhức đầu, dữ không cho nghỉ, lại đánh đá mà bắt đi làm, làm không bằng người mạnh thì lại bị đánh và phạt tiền.

Chúng tôi làm một ngày chỉ có 0\$40 tiền công, mà có sự gì trái thì phạt đến 1\$00 trở lên.

Mỗi 15 ngày phải tiền một kỳ thì được nghỉ hai ngày, mỗi ngày chỉ làm hai giờ để sửa soạn chỗ ăn chỗ ở. Tiếng thì nói vậy, chứ thiệt ra thì mỗi ngày bắt làm việc ngoài vườn từ 5 giờ sáng đến 12 giờ trưa mà KHÔNG PHÁT TIỀN GẠO GÌ CẢ.

Chúng tôi đưa ba bốn kỳ tiền mới sắm được quần áo mặc đi làm, nếu xảy ra sự gì người ta xé hết quần áo (thúng tôi và lại đánh nữa: Chúng tôi có kêu nài thì lại bị phạt.

Có một lần, nhân ngày nghỉ, trong chúng tôi có kẻ uống rượu chơi. Ông chủ trông thấy hỏi rằng: Uống rượu cho được khỏe mạnh. Người ky liền bị phạt. Phạt cách lạ như vậy: NGƯỜI CÓ TỘI BỊ CỘT ĐAY ĐỒNG THEO XE HƠI, XE HƠI CHẠY MAU MẤY CỪNG PHẢI CHẠY THEO, BẮNG KHÔNG KỊP THÌ KÉO LÊN TRÊN ĐƯƠNG CUNG PHẢI CHỤU.

Có một người tây nhỏ ở số mà chúng tôi không biết làm chức vụ gì. Khi người ky ra thăm số thì đánh người này đập kể kia, rồi lại bắt kể khác làm chứng đối đặng có thưa với chủ mà phạt thêm người bị đánh đó.

Những ngày Tết mà trong tờ giao kéo có cho nghỉ, thì đến nay lại

không cho nghỉ, chúng tôi có xin làm mới cho nghỉ nửa ngày.

Còn những ngày mưa, không thể làm việc được, mà cũng không cho về, bắt đứng giữa mưa, tới giờ mới cho về, và ngày ky KHÔNG TRẢ TIỀN CÔNG cho chúng tôi.

Ông chủ đối chúng tôi như vậy mà lại còn thấy thông cùng các chủ cai hay rầy mắng chúng tôi nữa thì thật là khổ quá.

Vì ở vào cảnh khổ khổ này nên trong bọn chúng tôi kẻ thì bệnh kẻ thì chết, duy chúng tôi còn sống sót lại đây. Chúng tôi đã đem cả mọi việc này làm đơn gửi kêu cùng quan chủ tịch Biên-hóa hai ba lần mà chưa thấy ngài xét đến. Vào lần này chúng tôi dâng lên qui báo họa may Quan trên sẽ đủ lòng thương mà đoái đến chúng tôi.

Nay kính thư người thay mặt PHAM-HỒI-LAN Đ. P. T. B. ngày 6 Novembre

ĐỘC GIẢ LUẬN ĐÀN

QUAN NIỆM QUỐC DÂN TA ĐỐI VỚI VIỆC HỌC (Tiếp theo)

Hãy giờ khoa cử bỏ rồi, việc học dể rồi, công việc mở mang nhiều rồi, dùng gì học này, học gì trường này, so với trước thì biểu diện có thiết thật rõ rệt hơn. Đàng lẽ anh em ta tiến hóa được mau, mở mang được rộng thì phải. Nhưng không thay cái quan niệm sai lầm trước kia đã đời chút nào! Kể có con đi học, ít người lình đến học học học. Kể có ít nhiều giấy bạc đồng xu rồi, ít người nhớ công-đức từ-dức, mà chỉ lo hoang phí cho sướng cái xác thịt một mình. Một tên học trò lình cái bằng tốt nghiệp ra, chiếm một cái ghế ở các trường các số, thì bà con anh em tôn bực lên, như cho cái bằng đó, cái ghế đó là « hiên-đương », « tri trạch », cái nững sự học hành chỉ như vậy. Kể có lương tâm lấy thế làm then, nói trái với cái quan-niệm đó thì bà con chửi rủa, bần bạn mĩa mai, hình như làm điểm nhục gia thanh vậy. Thêm chỉ có kẻ con đầu cao-đẳng mà kéo cờ đó, bảo tin mừng! có người con đầu-sơ-học, thành mạng-âm-sanh, mà muốn cất của dân chiếm một phần ruộng, biểu! Có người con xin được đi làm phụ-giáo, mà cha mẹ vật heo mới lạng ăn mừng! Nghĩ cái quan-niệm đối với sự học như vậy, thì làm học biết đường nào! Biết đời nào mà mong có thực hành? biết đời nào giữ cho ra mới mà mong đua đuổi với người được? Đây thì cái lỗi của cá-nhân không từ chối được.

Xét rộng ra nữa thì chẳng những cá-nhân chưa dể được lập kiến; mà Chánh-phủ cũng làm theo thói quen. Tức như cái tờ thông-tư khắp cả hạt Trung-ky, định cái ngôi thứ dinh trung cho bọn Trợ-giáo, Phụ-giáo, bọn đầu bảng sơ-học pháp-việt, bọn đầu bảng sơ-học yêu-lực bản xứ, thì tuyệt làm hư cho cái óc trẻ con, chỉ mơ màng trong óc, cái vị thứ dinh trung mà thôi, chứ có ích gì đến sự học. Vì vậy nên gần đây đến vụ thi bằng sơ học yêu-lực, thì nào gian-phi, nào hối-lộ, dâng dầy trên tờ báo hằng ngày, phần nhiều cái bọn mơ màng cái ngôi thứ dinh trung đó sinh chuyện ra cả.

Lại như bài học thuộc lòng liệt vào sách giáo-khoa, soạn cho con trẻ học mà còn những câu khuyên con thế này . . . . . Trai thì đọc sách ngâm thơ, gởi mài kinh-sử để chờ kịp khoa, mai sau nối được nghiệp nhà, trước là đẹp mặt sau là kim thân (trích trong quyển « Quốc-văn giáo-khoa » lớp sơ-đẳng, trang 8) Thứ bỏi các ông giáo dạy đến đó, toàn giảng cho con trẻ thế nào? nghiệp nhà ky là nghiệp gì? phải nghiệp khoa cử ngôi thứ, nghiệp học văn không? Như vậy thì cái làm đến đời nào mà giải quyết?

Than ôi! Phong-trào dờn dờp, Thế-giới đổi thay, mà ta cứ khư khư giữ lấy thói cũ, cứ khuyên con những chữ khoa cử nối nghiệp! chẳng những mơ màng như người chiêm-bao, mà làm chệch cái đường tiến-hóa biết bao! Bởi vậy nên vệ-sinh có giảng mà không ai chú ý, luân-lý có giảng mà vẫn nói suông, báo quán ngày ngày gõ mõ khua chuông mà giấc mộng ngàn năm không bao giờ tỉnh. Cái luân lý nếu không tiêu đi được thì còn mong sinh-lên ưu-thắng làm sao? Vậy thì cái quan-niệm đối với sự học sao cho chân đáng? Mục này to tát quá sức tôi không thể giải rõ được. Cứ cái thiên kiến thì cũng chẳng thuật mấy chữ cũ rích xưa là « học-bành », học dể mà làm. Có cái thân phải học mà gìn giữ cái thân (vệ-sinh), có sự vật phải học mà lợi dụng sự vật (khoa-học), có trách nhiệm phải học mà gánh lấy trách nhiệm (luân-lý), có tiếng nói phải học mà lợi dụng tiếng nói (văn-chương), có nhà tù có nước phải biết cái nhà cái nước của mình (Đj-a-dư-lịch-sử), tùy kỹ lái, tùy kỹ lực, đến bực nào chăm bực ấy, cái quan-niệm về thực-học đi trước, còn cái bằng tốt nghiệp chờ nó tự ý theo sau, (cái bằng tốt nghiệp này mới có giá-trị.) Đừng nệ gì cái dạng chữ viết ngang viết dọc, mà lượng tự trù trừ, dưng mơ tưởng cái ngôi thứ dinh tá dinh trung, mà tranh giành chật hẹp. Học đã thành rồi mà làm việc gì, chăm lo việc ấy, đứng lên lao qua chuyện, cuối tháng lấy tiền. Được đồng tiền rồi, nên lợi dụng đồng tiền làm những việc hay, đừng khoải tay một mình, làm dờn hư phí. Đó nói về kẻ đi học.

Còn kẻ làm cha mẹ thì phải chăm cho con đi học, bất luận trai, gái, tự mình phải cưỡng bách lấy mình, mà cho đi học cả, con đi học thì phải xem xét. Lấy cách sách vở, cách xếp đặt mà xét cái học về sinh, lấy sự vật hằng ngày, hành động hằng ngày, ngôn luận hằng ngày, mà xét về văn chương khoa học luân lý, cho đến lịch-sử địa dư đều lấy cách trực tiếp ấy mà xem xét cả. Ngoài ra những học về, học toán, học thì công cũng vậy. Khuyến con thì nhất thiết khuyến nó cho thật thà, chứ chất nào là giả dối.

Ngoài ra phải biết cách học. Đừng thấy con ngâm vịnh mà bảo rằng học hay; đừng thấy con ôm sách ăn nằm mà bảo rằng ham học; đừng thấy con buổi học buổi nghỉ mà bảo rằng chăm ăn thua. Đừng thấy thầy già đôn mà bảo rằng thầy nghiêm dạy giỏi. Đó là cái lầm của ta cả, nên tiện đây nói luôn.

Trước ta đã lầm, nay ta nên sửa lại, đừng có để làm một đến làm mười. Học dể mà hành, chứ không phải học vì hư-vấn, vì vinh-diệu. Nếu ta có dể hẳn được cái quan-niệm sự học đi thì mới có thể nói đến « sinh-lên » và « ưu-thắng » với người.

L. T. S. Bài này là nói về cái quan niệm của quốc dân ta đối với sự học, còn học giới còn bó buộc hẹp hòi lại là một vấn-đề khác.

ĐỒNG - BẢO !!

Hãy mau mau gởi thư mua một bộ « THANH-NIÊN-TU-ĐỘC » của ông Trần Hữu Đệ để xem. Sách tốt, văn hay, tư tưởng đẹp. Rít bốt sách cho sự khai - hóa tâm trí, chấn hưng đường tiến-thủ. Mua mau kẻo hết, chỉ còn có 1000 quyển mà thôi. Trọn bộ 2 cuốn.

Giá mỗi cuốn . . . . . 0\$50
Mua buôn, trừ hoa hồng 30%

CHIÊU-ANH THƯ-QUẢN

Place du marché - MY-THO

AVIS AU PUBLIC

Le Réseau Nord a l'honneur d'informer le Public que le Service Direct Hanoi-Saigon prend des voyageurs de toutes classes dans un sens comme dans l'autre entre Hanoi et Tourane-Central de ou à destination des gares suivantes:

Table with train routes and prices. Columns include destination (e.g., HANOI, TOURANE-CENTRAL), class (1st, 2nd, 3rd), and price. Includes a section for 'Départ de Hanoi' and 'Départ de Saigon' with specific dates and times.

Đã đẹp lại bền và rất rẻ.

Xưởng làm ghế THONET đủ các kiểu tân thời: Salons, Chaises, Fauteuils Rokinchers, Chaises longues, Porte-manteaux, Cannes, etc . . . . .

Có đôn nhiều thợ Hanoi vào làm rất lình xảo và chắc chắn. Các ngài có lòng chiều cố, học mua buôn, mua lẻ và đặt làm, bản xưởng xin hết sức chiều theo đơn.

Trung-Ky, nên bản xưởng nhận các người từ 10 tuổi sắp xuống đến học nghề. Ông bà nào có con em muốn học nghề sơn thép làm ghế v. v. xin viết thư hoặc đến bản hiệu thường lượng.

Xưởng tại Đà-Nẵng ngõ tư cây thông
Rue Général Franchet d'Esperey Tourane

Công Cuộc Hơn Trăm Năm !!

HIỆU BAN THUỐC NAM THUỐC BẮC CỦA NGƯỜI VIỆT-NAM
Tổng cục: PHÓ-GIA-TƯỜNG n° 47 Phố Phúc-Kiến HANOI

Chỉ Điểm: HONGKONG TRUNG KY
Vinh Hưng Tường phố Khách VINH
GI-TÂN-HIỆU Vinh Tường phố Gia Long HUE

QUẢNG-LỢI PHỐ TÂN-JA (SAIGON)
Mong Đồng bào chiều-cố và cổ động giúp cho. Xin cảm tạ vô cùng!
VINH-HUNG-TƯỜNG, Kính bạch.

AVIS AU PUBLIC

Service Direct HANOI - SAIGON

Le Réseau Nord a l'honneur d'informer le Public que le Service Direct Hanoi-Saigon prend des voyageurs de toutes classes dans un sens comme dans l'autre entre Hanoi et Tourane-Central de ou à destination des gares suivantes:

HANOI: CAU-QUOT; PHU-LY; NAM-DINH; NINH-BINH; THANH-HOA; HOANG-MAI; CAU-QUAT; VISE; PHUC-TRACH; THUAN-LY (DONG-MOI); SA-LENG; DONG-NA; QUANG-TRAI; HUE; LIEM-CHIEU; TOURANE-CENTRAL.

Les prix et conditions de transport ainsi bien que pour les voyageurs que pour les bagages sont les mêmes que pour les trains ordinaires.

Les couchettes doivent être retenues au moins deux heures à l'avance et ne sont attribuées dans l'ordre des demandes qu'en fonction des places laissées disponibles par les voyageurs munis de billets directs du Service Hanoi-Saigon.

En ce qui concerne les relations avec le Réseau Sud, toutes les gares précitées desservent des billets directs, trajet en auto compris, pour les gares ci-après du Réseau Sud:

SAIGON: DIAN; BIEN-HOA; TRANG-BON; AN-LOC; GIA-RAY; NGUON-MAN (Gare d'embranchement de P. anhien); MA-LAN; SON-LET; BONG-MAO; HONG-LOU-SOPO; TOURANE (Gare d'embranchement de Dalet); HOA-BI (Gare d'embranchement de Danle); HUA-TRANG.

Pour tous renseignements complémentaires s'adresser aux C.-v. de Gare.

Tourane, le 14 Novembre 1928

TU TƯỜNG MỚI

CHỦ NGHĨA DÂN-QUYỀN CỦA TÔN-VÂN

(Tiếp theo)

Bên Âu Mỹ từ 20 năm trở lại đây cái phong trào dân quyền bành quyền bành cứ rất là dữ dội, có nhiều người cho là việc ấy không thể t ảnh công được, họ lấy lẽ rằng dân là thông minh tài lực không bằng dân ông, những việc dân ở g làm thì dân bà ki-ông tuê làm

Thuốc SIROP HAYN

Ngực nặng Không thở được

GIÁ LÀ 1\$30

PHARMACIE MONTES - HANOI

ĐẠI-NAM-QUỐC

Ân từ tam hạng kim tiền

Bằng cấp trên đây là bằng cấp kim-tiền của Đại-Nam-Quốc đã ăn-tạ cho ông Lương-Y nhà thuốc ĐẠI-QUANG-DUỐC-PHÒNG vì thuốc của bần-hiệu trong nội các ngài thường dùng biết chắc

rằng thuốc hiệu con BUON BUOM thần-hiệu làm. Trong xứ Bắc-Ky, Nam-Ky, Trung-Ky, nhân-dân dùng cũng nhiều, đều khen linh nghiệm lắm.

GIÁ PHẢI!

NHÀ THUỐC PHẠM-DOÀN-ĐIỂM

GỬI MAU!

Là một nhà báo chẻ rất cần thận xin đồng bào chủ ý cho. Có trữ đủ các thư thuốc của danh y bên tây.

Vô tuyến điện

(Tin ngày 11 tháng 11)

Bài công. - Các thư truyền công-ty xe điện của Pháp ở Thượng-hải mới gửi cho công-ty một cái tài liệu...

(Tin ngày 11 tháng 11)

Phong trào bài Nhật. - Chánh-phủ Cát-lâm đã hạ lệnh cho học-sinh ở Cát-phô-tôn không được vận-dụng phần không chính-sách của Phụng thiên...

(Tin ngày 12 tháng 11)

Ở Cát-phô-tôn. các học-sinh vẫn cứ biểu-tình phản đối cái dự án về hòa-xã Cát-lâm-Tung-hóa. Một toán học-sinh 2000 người đã xuống-đội với các sĩ-cách sát báo-sáng...

NHẬT

(Tin ngày 1 tháng 11)

Chính sách di dân. - Trong dự-toán ngân-sách của bộ Nội-vụ có dự trù khoản ngân-sách cho 1 vạn 7 nghìn người di cư sang Nam-Mỹ...

AU-CHÂU

PHÁP

(Tin ngày 9 tháng 11)

Nội các mới. - Ông Poincaré, vì chính sách của ông không hợp với chương trình hành động của đảng Cáp-tiéc...

Từ hôm ông nhận lời với Tổng thống Doumergue ra đi chức Nội-các mới thì ông hết sức điều đình với các chính đoàn...

Sớm hôm 11, đoàn Xã hội Cáp-tiéc đã họp để thảo luận những điều ông Poincaré đề nghị nhưng bộ (10 Bộ) hai khóa 70 và 71 trong pháp luật tài chính...

Ngày 11 ông Poincaré đã đi chức trong Nội các mới, nội dung như sau này: Thủ tướng: ông Poincaré; Bộ tài chính ông Chéron...

Việc ngoại giao. - Công-sứ Hà-lan đến Nam-kinh có nói chuyện rằng việc vay món tiền to của hai nước Anh, Mỹ còn chưa đến cái thời kỳ dự trữ...

Việc ngoại giao. - Công-sứ Hà-lan đến Nam-kinh có nói chuyện rằng việc vay món tiền to của hai nước Anh, Mỹ còn chưa đến cái thời kỳ dự trữ...

Việc ngoại giao. - Công-sứ Hà-lan đến Nam-kinh có nói chuyện rằng việc vay món tiền to của hai nước Anh, Mỹ còn chưa đến cái thời kỳ dự trữ...

T. N. D. B.

BỒ ĐÀO NHA

(Tin ngày 10 tháng 11)

Nội các mới. - Nội các mới đã thành lập, do Thiếu-tướng Vincente làm Tổng-ly kiêm bộ Nội-vụ...

RÔ MANI

(Tin ngày 10 tháng 11)

Nội các mới. - Nội các mới đã tuyên bố, ông Jules Maniu, lãnh tụ đảng Quốc gia...

ĐỨC

(Tin ngày 10 tháng 11)

Kỷ niệm Cách-mạnh. - Nước Đức đã cử hành lễ Kỷ niệm cách-mạnh lần thứ mười.

ÁO ĐẠI LỢI

(Tin ngày 20 tháng 10)

Kỷ niệm Cộng-hòa. - Ở Áo đại-lợi đã cử hành lễ Kỷ niệm cộng-hòa lần thứ mười.

BIỂU KHÔNG

Văn minh nay lẫn bộ Công-thương đương cạnh tranh ĐÔNG-QUẦN-HƯNG là hiệu Buôn bán rất phân minh...

Các quý khách có cần dùng thư gì, xin cứ viết thư về lấy quyền Đóa gia Catalogue và mẫu hàng, bản hiệu rất hoàn chỉnh...

ĐÔNG-QUẦN-HƯNG Nam-định, 179 rue Marchal Foch (phố khách chèn) Bắc-Kỳ.

PHARMACIE NORMALE L. SARREAU 119 121, Rue Caillet - HANOI

BÁC NINH

BỆNH QUI DA CÓ THUỐC TIỀN N MẠI mà đã uống thuốc khắp cả một nơi rồi mà vẫn không khỏi, thì nên uống ngay thuốc của hiệu HOANG-VAN-TRÍ...

TIN HANOI!

HIỆU ĐÔNG-MỸ

Bán hàng tơ-lụa trước ở phố Hàng Ngang. Nay đã dọn về ở Phố Hàng Gai số 22, Hanoi và vẫn chuyên buôn bán hàng tơ lụa.

Trông ảnh lại nhớ đèn người

Đặt một bức ảnh trắng men tại hiệu Hương Ký Photo Hanoi Mà Đưa Tặng Cho người mình vẫn quý mến xưa nay thì thật là một vật Kỳ-Niệm, trông ảnh lại nhớ đèn người.

NAM-KỲ TRỪ-TÊ, BỒ-HUYẾT, GIẢI-LAO? Hiệu TẠO-NHƠN-ĐUỜNG HOCMON TẾ-CẤP PHỒ-NGUY TAM-THÀNH-DỰC

1. Thần hiệu tở bại hoàn. 2. Sĩ lao bở tận hoàn. 3. Điều kinh bạch đới hoàn. 4. Quyết Bết thực Ngón. 5. Sĩ lao bở tận hoàn. 6. Điều kinh bạch đới hoàn.

THƯA CÁC NGÀI

Vì giá Da một ngày một cao vậy từ nay chờ đi Bản hiệu xin linh thêm về hàng dầy Tây mỗi đôi là một đồng bạc bất cứ là hạng nào gia nào...

CÁC HIỆU BUÔN TO ĐỀU CÓ BÁN LẺ CÁ

THUỐC LÃO HOANH - PHÁT 數宏年藥 註冊商標 駕壽為記

售代有均店商大省各烟京發宏

PHƯỚC-AN THƯƠNG-QUÂN

CỔ PHẦN HỮU HẠN VÔ DANH CÔNG-TY Số vốn 42.100\$00 Hội chúng tôi thành lập đã trôi một năm, từng cuộc phân làm 3 số: Quinhon, Pleiku, Gôbôl.

DẦU CÙ-LÀ THIỆT

Dầu cù-là thiệt, đã dư hai mươi năm danh tiếng, chuyên trị những bệnh sưng đau rất công hiệu. Dầu cù-là thiệt, trị nhọt đầu, sởi mủi, vẩy ngứa, các bệnh về da...

MAGASIN DE SOIERIES TÂN LỢI

188-140, Bđ Tổng-độc-Phượng (CHOLON) Bản hiệu bán sỉ và bán lẻ đủ các thứ hàng-Tào, hàng Thượng-hải như là: khăn, xuyến, trâm, cầm-nhuộm, cầm-châu v...